

YÖNETMELİK

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığından:

**SIĞIR VEBASI, KOYUN VE KEÇİ VEBASI, DOMUZLARIN VEZİKÜLER
HASTALIĞI, MAVİ DİL HASTALIĞI, GEYİKLERİN EPİZOOTİK
HEMORAJİK HASTALIĞI, KOYUN KEÇİ ÇİÇEĞİ, VEZİKÜLER
STOMATİTİS, SIĞIRLARIN NODÜLER EKZANTEMİ,
AFRİKA DOMUZ VEBASI, KLASİK DOMUZ VEBASI
VE RİFT VADİSİ HUMMASINA KARŞI KORUNMA
VE MÜCADELE YÖNETMELİĞİ**

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; sığır vebası, koyun ve keçi vebası veya PPR, domuzların veziküler hastalığı, mavi dil hastalığı, geyiklerin epizootik hemorajik hastalığı veya EHD, koyun keçi çiçeği, veziküler stomatitıs, sığırların nodüler ekzantemi veya lumpy skin, Afrika domuz vebası, klasik domuz vebası ve rift vadisi humması hastalıklarına karşı hazırlıklı olmak, hastalıklardan korunmak ve hastalıklarla mücadele etmek için alınması gereken tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; Ek 1’de sıralanan hastalıkların bildirimini, şüpheli hastalık mihraklarında ve hastalık teyidinde mihrak işletmelerde alınacak önlemler ile buralarda yapılacak kapsamlı epidemiyolojik araştırmaları, mihrak etrafında koruma ve gözetim bölgelerinin oluşturulmasını ve bu bölgelerde alınacak olan tedbirleri, hayvan ve hayvansal ürün hareketlerinin kontrolü, temizlik ve dezenfeksiyon uygulamalarını, hastalığın teşhisinden sorumlu laboratuvarlar ile referans laboratuvarının görevlerini, aşılama ve aşılı hayvanların kimliklendirilmesine ilişkin hükümleri ve hastalığın yayılmasını önleyen tedbirleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 4 üncü maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

- a) Acil eylem planı: Ek 1’de yer alan hastalıklarla ilgili oluşacak acil durumlarda devreye sokulacak ve ihtiyaç duyulması halinde güncellenecek planı,
- b) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,
- c) Birincil mihrak: Ülkede ilk defa görülen veya epidemiyolojik bağlantısı olmadan aynı veya farklı bir bölgede ortaya çıkan ilk hastalık mihrakını,
- ç) Enfeksiyon teyidi: Laboratuvar sonuçlarına dayalı olarak veya bir salgın halinde klinik ve/veya epidemiyolojik sonuçlara da dayalı olarak yetkili otorite tarafından hastalık varlığının ilanını,
- d) Enstitü müdürlüğü: Ek 1’de yer alan hastalıkların teşhisinden, mücadelesinden ve gözetim programlarından sorumlu olan doğrudan Bakanlığa bağlı enstitü müdürlüklerini,
- e) Genel Müdürlük: Gıda ve Kontrol Genel Müdürlüğünü,
- f) Hastalık: Sığır vebası, koyun ve keçi vebası veya PPR, domuzların veziküler hastalığı, mavi dil hastalığı, geyiklerin epizootik hemorajik hastalığı veya EHD, koyun keçi çiçeği, veziküler stomatitıs, sığırların nodüler ekzantemi veya lumpy skin, Afrika domuz vebası, klasik domuz vebası ve rift vadisi humması hastalıklarından herhangi birini,
- g) Hayvan: Ek 1’de yer alan hastalıklardan doğrudan etkilenmesi muhtemel bir evcil hayvan türü veya taşıyıcı veya enfeksiyon kaynağı olarak hareket etmek suretiyle hastalığın yayılmasına katılması muhtemel herhangi bir omurgalı yabani hayvanı,
- ğ) Hayvan sahibi veya bakıcı: Hayvanların mülkiyetini haiz veya ücret karşılığında veya ücretsiz, muhafaza etmekle görevlendirilen, gerçek veya tüzel kişi veya kişileri,
- h) İl müdürlüğü: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı il müdürlüğünü,
- ı) İlçe müdürlüğü: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı ilçe müdürlüğünü,
- i) İşletme: İçinde hayvanların yetiştirildiği veya muhafaza edildiği zirai veya diğer herhangi bir kuruluğu,
- j) Karantina: Veteriner servisi tarafından belirlenen hayvanların belirlenen bir süre boyunca zorunlu olarak diğer hayvanlardan doğrudan veya dolaylı şekilde izole edilerek gözlem ve kontrol altında tutulmasını,
- k) Kontak işletme: Hastalıktan şüpheli veya enfekte işletmelerle konumu nedeniyle, insan, hayvan, araç ve diğer yollarla herhangi bir şekilde teması bulunduğu tespit edilen işletmeleri,

l) Kuluçka veya inkübasyon dönemi: Ek 1'de yer alan hastalıklar için Ek 1'de belirtilen süreleri içeren, hastalık etkenine maruz kalış ile klinik semptomların başlaması arasında geçmesi muhtemel olan zaman periyodunu,

m) Mihrak: Yetkili otorite tarafından hastalık varlığının doğrulandığı, hastalığın seyri, yerleşim yerinin topoğrafik yapısı, hayvanların kapalı alanlarda tutulup tutulmadığı dikkate alınarak belirlenen işletme veya yerleşim yeri veya bölgeyi,

n) Resmî veteriner hekim: Bakanlık adına görev yapan Bakanlık personeli veteriner hekimi,

o) Şüpheli mihrak: Resmî veteriner hekimin hastalık varlığından şüphelendiği, hastalığın seyri, yerleşim yerinin topoğrafik yapısı, hayvanların kapalı alanlarda tutulup tutulmadığı dikkate alınarak belirlenen işletme veya yerleşim yeri veya bölgeyi,

ö) Ulusal referans laboratuvarı: Hastalıklar ile ilgili olarak fonksiyon ve görevleri 21 inci maddede açıklanan ve Bakanlıkça yetkilendirilen laboratuvarı,

p) Vektör: Mekanik veya biyolojik yollardan söz konusu hastalığın ajanını taşıması ve yayması muhtemel herhangi bir omurgalı veya omurgasız yabancı hayvanı,

r) Yetkili otorite: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının Merkez ve Taşra Teşkilatında görev yapan 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu ve bu Yönetmelik çerçevesinde fiziksel kontrolleri ve idari işleri yerine getirmekle yükümlü olan yetkiliyi veya bu yetkilerin devredildiği otoriteyi,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Hastalık Bildirimi ve Şüpheli Mihraklarda Alınacak Önlemler

Hastalığın bildirimi

MADDE 5 – (1) Ek 1'de yer alan hastalıklardan herhangi birinin varlığından şüphelenilen veya varlığı tespit edilen vakalar, hayvan sahipleri ve bakıcıları, veteriner hekimler ile muhtarlar, köy korucuları, celepler, çobanlar, gemi kaptanları, istasyon ya da gümrük memur veya idarecileri gibi hastalığı bildirmekle yükümlü olan kişiler tarafından derhal yetkili otoritelere, yetkili otoriteler tarafından da Bakanlığa bildirilir.

Şüpheli mihraklarda alınacak önlemler

MADDE 6 – (1) Bir işletmede bulunan hayvanların Ek 1'de sıralanan hastalıklardan biriyle enfeksiyonundan veya kontaminasyonundan şüphe edilirse resmi veteriner hekim hastalığın varlığını teyit etmek veya var olmadığını belirlemek amacıyla özellikle laboratuvar incelemesi yapmak üzere gerekli numuneleri almak veya alınmasını sağlamak için hemen resmi araştırma çalışmalarını başlatır. Söz konusu hayvanlardan alınan numuneler, hastalığın yayılmasını önlemek için gerekli tedbirleri alan yetkili otoritenin yönetimi altında, laboratuvarlara taşınır.

(2) Hastalık şüphesi haber verilir verilmez, yetkili otorite, işletmeye geçici kordon ve karantina koyar ve özellikle aşağıdakilerin yapılmasını ister.

a) Hastalığa duyarlı olan tüm hayvan türleri kategoriye ayrılarak sayılır, her bir kategorideki hayvanların ölüm, hasta, şüpheli ve hastalığa maruz olan, hayvanların sayısı kaydedilir. İşletmeye yapılan her ziyarette işletmede bulunan hayvanlar, hayvan sahipleri tarafından gösterilir, şüphe dönemi süresince doğan veya ölen hayvanlar dikkate alınarak sayıdaki bilgiler güncellenir.

b) İşletmede hastalığa duyarlı tüm hayvanlar, vektörlerin muhtemel rolünü dikkate alarak izole edilebilecekleri, kendi barınaklarında veya başka bir yerde uygun olan yerlerde kapalı tutulur.

c) Hastalığa duyarlı türden hiçbir hayvanın işletmeye girmesine veya işletmeden çıkmasına izin verilmez.

ç) Aşağıdaki tüm hareketler, hastalığın yayılması riskini önlemek için şartları ortaya koyacak olan yetkili otoritenin iznine tabi olur.

1) Kişilerin ve hastalığa duyarlı olmayan diğer tür hayvanların ve araçların işletmeye giriş ve çıkışları,

2) Et veya hayvan karkasları veya hayvan yemi, ekipman, atık, dışkı, çöp, gübre veya söz konusu hastalığı taşıması muhtemel olan herhangi bir şey.

d) Binaların veya hastalığa duyarlı hayvanları barındıran yerlerin ve işletmenin giriş ve çıkışlarında uygun dezenfeksiyon vasıtaları kurulur.

e) 11 inci maddeye uygun olarak bir epidemiyolojik araştırma başlatılır.

(3) Şüpheli işletmedeki hayvan sahibi veya bakıcısı, yukarıda belirtilen resmi önlemler uygulanıncaya kadar, (e) bendi hariç olmak üzere, ikinci fıkraya uymayı sağlamak için her türlü tedbiri almak zorundadır.

(4) Yetkili otorite, diğer işletmelerin yeri, yerleşimi veya hastalık şüphesi olan işletme ile temaslarını dikkate alarak hastalığın diğer işletmelere de muhtemelen bulaştığından şüphe ederse ikinci fıkrada yer alan önlemleri diğer işletmelere de uygular.

(5) Bu maddenin birinci ve ikinci fıkrasında yer alan önlemler, resmi veteriner hekim tarafından hastalık şüphesi durumu ortadan kalkıncaya kadar kaldırılmaz.

Şüpheli mihraklardaki işletmelerde uygulanacak önlemlerin süresi

MADDE 7 – (1) 6 ncı maddede belirtilen şüpheli mihraklardaki işletmelerde alınan önlemler, resmi veteriner hekim hastalık şüphesinin tamamen ortadan kalktığı tespit edene kadar devam eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**Hastalık Tespit Edilen İşletmeler, Yabani Hayvanlar, Ayrı Üretim Birimleri,
Epidemiyolojik Araştırma ve Kriz Merkezleri ile Kontak
İşletmelerde Alınacak Önlemler**

Hastalık tespit edilen işletmelerde alınacak önlemler

MADDE 8 – (1) Bir işletmede Ek 1’de sıralanan hastalıklardan birisinin varlığı resmi olarak teyit edildiğinde, yetkili otorite 6 ncı maddede ve aşağıda belirtilen önlemleri alır.

a) İşletmede bulunan duyarlı tüm hayvanlar gecikmeksizin yerinde itlaf edilir. Ölmüş veya itlaf edilmiş hayvanlar yerinde yakılır veya gömülür veya mümkünse bir hayvan atık tesisinde imha edilir. Bu işlemler, hastalık etkeninin yayılma riskini en aza indirecek şekilde yapılır.

b) Hayvan yemi, çöp, gübre veya sulu gübre gibi, hastalık etkeni bulaşmış olması muhtemel herhangi bir madde veya atık imha edilir veya uygun şekilde işlenir. İşleme tabi tutma işlemi resmi veteriner hekimin talimatına uygun olarak yürütülür ve bu işleme tabi tutma işlemi hastalık etkeninin imha edilmesini sağlayacak şekilde yapılır.

c) (a) ve (b) bentlerinde belirtilen işlemleri yaptıktan sonra, hastalığa duyarlı hayvan türlerini barındırmak için kullanılan binalar, çevreleri, taşıma için kullanılan araçlar ve bulaşmış olması muhtemel tüm ekipman 19 uncu maddeye uygun olarak temizlenir ve dezenfekte edilir.

ç) 11 inci maddeye uygun olarak epidemiyolojik araştırma yapılır.

(2) Gömme yoluna başvurulduğunda, gömme işlemi, etobur hayvanların leşleri veya birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen atıkları kazıp çıkarmasını önleyecek kadar derinlikte ve taban suyunun kirlenmesini veya herhangi bir çevresel rahatsızlığı önlemek için uygun zeminde yapılır.

(3) Yetkili otorite, diğer işletmelerin yeri, yerleşimi veya hastalık şüphesi olan işletme ile temaslarını dikkate alarak hastalığın diğer işletmelere de muhtemelen bulaştığından şüphe ederse bu maddenin birinci fıkrasında yer alan önlemleri diğer işletmelere de uygular.

(4) İşletmeye yeniden hayvan konulmasına, resmi veteriner tarafından, 19 uncu maddeye uygun olarak yapılan temizleme ve dezenfeksiyon işlemlerinin tatminkâr sonuç veren muayenesinden sonra, yetkili otorite tarafından izin verilir.

Yabani hayvanlarda hastalık tespiti

MADDE 9 – (1) Yabani hayvanlar enfekte olmuşsa veya olduklarından şüpheleniliyorsa yetkili otorite yukarıda belirtilen gerekli uygun önlemleri alır ve bu önlemleri Bakanlığa bildirir.

Farklı üretim birimlerinde hastalık durumunda alınacak önlemler

MADDE 10 – (1) İki veya daha fazla üretim biriminin bulunduğu bir işletmede Ek 1’de sıralanan hastalıklardan birisi olursa, resmi yetkili otorite enfekte olmuş bir işletmenin sağlıklı üretim birimleri için 8 inci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen önlemlerin bazılarını hastalık kontrolünü tehlikeye düşürmeksizin istisnai tutar. Bu tip istisnalar; işletme yapısını, büyüklüğünü, uygulamalarını, barınma, muhafaza, personel, ekipman ve besleme bakımını dikkate alarak resmi veteriner hekimin bir üniteden diğerine hastalık ajanının yayılmasını önleyecek şekilde tamamen ayrı olduğunu kanaat getirdiği iki veya daha fazla üretim birimi için geçerli olacaktır.

(2) Birinci fıkrada belirtilen istisnai durumun uygulanmasına aşağıdaki şekilde başvurulması gerekir.

a) Bu istisna ancak resmi veteriner hekim tarafından yürütülen hastalığın varlığı veya yokluğunu doğrulamak için yürütülen resmi inceleme esnasında söz konusu işletmenin değerlendirilmesi sonucu verilir.

b) İşletmede yapılan değerlendirmede resmi veteriner hekim hastalığın olası yayılması ile ilgili her koşulu ve durumu dikkate alır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen istisnanın verilebilmesi için yetkili otorite farklı işletmeler arasında hastalığın yayılması riskini değil, söz konusu işletmenin değişik üretim birimleri arasında hastalık etkeninin yayılma riskinin olmadığını tespit eder.

(4) Sağlıklı hayvanlar bulunan yoğun üretim birimleri aşağıdaki şartları taşır.

a) Sağlıklı hayvanlar, enfekte hayvanların bulunduğu üretim birimlerinden ayrı binalar içerisinde, aralarında herhangi bir bağlantı ve ortak hava boşluğu bulunmayacak şekilde tutulur.

b) Bu üretim birimlerinin ekipman, yem, atık ve varsa süt için farklı depoları bulundurulur.

c) Binaların giriş ve çıkışlarında özel dezenfeksiyon sistemleri kurulur.

ç) Her üretim birimine ayrı personel görevlendirilir.

d) Sağlıklı ve enfekte birimler arasında hastalığın bulaşmasına neden olabilecek çiftlik makinaları veya diğer ekipmanların, enfekte birimden sağlıklı birimlere doğru hastalığı iletebilecek hayvan, hayvansal ürünler, hayvan yemi, hayvanlara ait malzemeler, yün, kıl, atık gibi diğer maddeler veya nesnelerin hiçbir alış verişinin olmadığı tespit edilir.

(5) Resmi veteriner hekimin, bu maddenin üçüncü ve dördüncü fıkrasında yer alan tedbirlerin, enfeksiyonun işletmeye 11 inci maddede belirtilen epidemiyolojik inceleme sonucu tespit edilen muhtemel giriş tarihinden her hastalığa ilişkin azami kuluçka süresi kadar işletmede uygulanmakta olduğu kanaatine varmış olması gerekir.

Epidemiyolojik araştırma ve kriz merkezleri

MADDE 11 – (1) Acil eylem planında yer alacak epidemiyolojik araştırma ve kriz merkezleri aşağıda belirtilen hususları sağlar.

a) Epidemiyolojik araştırmalar acil eylem planı içerisinde bulunan Mihrak Araştırma Formuna göre yapılır. Mihrak araştırma formunda aşağıdaki bilgilerin tam ve eksiksiz olmasına dikkat edilir.

1) Hastalığın işletmede farkına varılmadan veya kuşkulanılmadan önce mevcut olabileceği sürenin uzunluğu,

2) İşletmede hastalığın muhtemel kaynağı ve enfekte olmuş veya bulaşmış olabilecek hastalığa duyarlı türden hayvanların bulunduğu diğer kontak işletmelerin belirlenmesi,

3) Hastalık etkenini söz konusu işletmelere veya işletmelerden taşıması muhtemel olan kişilerin, hayvanların, karkasların, araçların, ekipman veya diğer maddelerin hareketinin tespit edilmesi ile ilgili bilgiler,

4) Hastalık etkeninin veya vektörlerinin durumu ve yayılıminin uygun şekilde tespit edilmesi ile ilgili bilgiler.

(2) Bakanlık tarafından bu Yönetmelikte yer alan önlemlere benzer ek kontrol önlemlerinin uygulanıp uygulanmayacağına ve bu Yönetmelikteki istisnai durumların uygulanmasına karar verilirken yapılan epidemiyolojik araştırmalar dikkate alınır.

(3) Eğer yapılan epidemiyolojik araştırmalar başka illere hastalığın bulaşabileceğini ortaya koyuyorsa, Bakanlık ve diğer ilgili illerdeki İl Müdürlüklerine bilgi verilir.

(4) Acil eylem planında yer alan Kriz merkezleri hastalığın mümkün olduğuunca çabuk söndürülmesi için gerekli tüm tedbirlerin alınmasını sağlamak ve epidemiyolojik araştırmaları yapmak için kurulur.

Kontak işletmelerde alınacak nlemler

MADDE 12 – (1) Yetkili otorite yapılan epidemiyolojik araştırmalara dayanarak bir işletmenin, kontak işletme olup olmadığına karar verir. Yetkili otorite tarafından kontak işletmelerde aşağıdaki önlemler alınır.

a) şüpheli işletmeden dolayı kontak olan işletmeler, 6 ncımaddeye uygun olarak resmi gözetim altına alınır. Bu gözetim, hastalık varlığı resmi olarak ortadan kalkana kadar, kaldırılmaz.

b) Hastalık mihrakı olan işletmeden dolayı kontak olan işletmeler 6 ncımaddeye uygun olarak resmi gözetim altına alınır. Bu gözetim, hastalığın varlığı resmi olarak ortadan kalkana kadar kaldırılmaz.

(2) Yetkili otorite, bir işletme birinci fıkranın (b) bendinde belirtilen hükümlere tabi olduğuunda 6 ncı maddede belirtilen hükümleri, 11 inci maddeye göre uygulanan epidemiyolojik araştırma tarafından belirlenen enfeksiyonun muhtemel başlangıç zamanını takiben her hastalığa ilişkin azami kuluçka süresi kadar işletmede yürürlükte tutar.

(3) Yetkili otorite şartların uygun olması durumunda birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen önlemlerin, 10 uncu maddede belirtilen şartları karşılması şartıyla işletmenin bir bölümüne ve orada bulundurulana hayvanlara veya yalnızca hastalığa duyarlı türden hayvanlar için uygulanmasını sağlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Koruma ve Gözetim Bölgeleri

Hastalık salgınıdurumunda koruma ve gözetim bölgelerinin oluşturulması

MADDE 13 – (1) Yetkili otorite, Ek 1’de yer alan hastalıklardan birinin teşhisi resmi olarak teyit edildiğinde, acilen aşağıdaki belirtilen bölgeleri oluşturur;

a) Mihrak etrafında yarıçapı en az üç kilometre olacak şekilde bir koruma bölgesi,

b) Koruma bölgesini de içerecek şekilde mihrak etrafında yarıçapı en az on kilometre olacak şekilde bir gözetim bölgesi.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen koruma ve gözetim bölgeleri oluşturulurken yetkili otorite tarafından aşağıdaki kriterler göz önüne alınır;

a) Coğrafı durum, özellikle ekolojik faktörler,

b) Meteorolojik şartlar,

c) 11 inci maddede belirtilen epidemiyolojik araştırmaların sonucu,

) Laboratuvar testlerinin sonuçları,

d) Gerçekte uygulanan kontrol nlemleri.

(3) Eğer koruma, gözetim veya diğer kısıtlı bölgeler farklı bir ülkenin topraklarını kapsıyorsa, ilgili ülkelerin yetkili otoriteleri ile bu bölgelerin oluşturulması için işbirliği yapılır.

Koruma bölgelerinde alınması gereken nlemler

MADDE 14 – (1) Yetkili otorite, koruma bölgelerinde aşağıdaki önlemlerin alınmasını sağlar.

a) Bölge içinde hastalığa duyarlı türden hayvanlara sahip bütün işletmeler belirlenir.

b) Tespit edilen işletmelere resmi veteriner hekim tarafından periyodik ziyaretler yapılır. Bu ziyaretlerde resmi veteriner hekimler tarafından klinik muayene yapılır ve gerektiğinde teşhisine uygun olarak laboratuvar testleri için numuneler alınır. Bu ziyaretlerin kayıtları ve bulguları kayıt altına alınarak saklanır. Koruma bölgeleri kaldırılmadan önce de bu işletmeler yine resmi veteriner hekim tarafından ziyaret edilir.

c) İşletmelerin servis yolları hariç olmak üzere, kamuya ait yollarda hastalığa duyarlı hayvanların hareketi ve taşınması yasaklanır, ancak yetkili otorite karayolu veya demiryolu ile bu bölgede hiç durmadan ve yükleme yapmadan yapılacak transit geçişler için istisna verir.

) Hastalığa duyarlı türden hayvanlar içinde barındırıldıkları işletmede tutulur. Ancak, duyarlı türden hayvanlar acil kesim için o bölgede bulunan bir mezbahaya veya o bölgede veteriner hekim gözetimi altında mezbaha

yoksa gözetim bölgesinde yetkili otorite tarafından belirlenen bir mezbahaya resmi gözetim altında doğrudan taşınmaları için izin verir. Yetkili otorite bu taşımaya resmi veteriner hekim tarafından işletmedeki hastalığa duyarlı türden hayvanların muayenesini yapması ve hiç birinde enfeksiyon kuşkusu bulunmadığını teyit etmesinden sonra izin verir. Ayrıca mezbahadan sorumlu yetkili otorite, hayvanların o mezbahaya gönderilme niyetinden haberdar edilir.

(2) Bu maddede belirtilen önlemlere, enfekte olan işletmedeki duyarlı hayvanların 8 inci maddeye göre itlafi ve 19 uncu maddede yer alan prosedürlere göre işletmede yapılan temizlik ve dezenfeksiyon işleminden sonra en az söz konusu hastalığa ilişkin azami kuluçka süresi kadar devam edilir. Ancak, hastalığın bir böcek vektör tarafından taşındığı durumda, önlemlerin süresini yetkili otorite belirler ve muhtemel nöbetçi hayvan uygulaması için gereken düzenlemeleri yapar. Yetkili otorite böyle bir durumda almış oldukları önlemleri Bakanlığa derhal bildirir.

(3) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtildiği şekilde önlemlerin uygulanmasına artık gerek kalmadığında ve ikinci fıkrada belirtilen periyodun sona ermesi üzerine gözetim bölgesinde uygulanan kurallar gözetim bölgesinin kaldırılmasına kadar koruma bölgesine de uygulanır.

Gözetim bölgelerinde alınması gereken önlemler

MADDE 15 – (1) Yetkili otorite gözetim bölgelerinde aşağıdaki önlemlerin alınmasını sağlar.

a) Hastalığa duyarlı türden hayvanların bulunduğu işletmeler belirlenir.

b) Hastalığa duyarlı hayvanların kamu yollarındaki hareketi, otlak veya hayvan barınaklarına götürme amacı dışında yasaklanır. Ancak yetkili otorite karayolu veya demiryolu ile bu bölgede hiç durmadan ve yüklemeye yapmadan yapılacak transit geçişler için istisna verir.

c) Hastalığa duyarlı hayvanların gözetim bölgesi içerisinde taşınması yetkili otoritenin iznine tabidir.

ç) Hastalığa duyarlı hayvanlar hastalığın en son kaydedilen vakasından sonra azami kuluçka dönemi kadar gözetim bölgesinin içinde tutulur. Bu dönem sona erdikten sonra hayvanlar acil kesim için yetkili otorite tarafından belirlenen bir mezbahaya resmi gözetim altında doğrudan taşınmaları için bölge dışına çıkarılmasına izin verir. Yetkili otorite bu taşımaya resmi veteriner hekim tarafından işletmedeki hastalığa duyarlı türden hayvanların muayenesini yapması ve hiç birinde enfeksiyon kuşkusu bulunmadığını teyit etmesinden sonra izin verir. Ayrıca mezbahadan sorumlu yetkili otorite, hayvanların o mezbahaya gönderilme niyetinden haberdar edilir.

(2) Bu maddede belirtilen önlemlere, enfekte işletmedeki hayvanlar metoduna uygun olarak imha edildikten ve 19 uncu maddeye göre ön temizlik ve dezenfeksiyonu tamamlandıktan sonra en az yirmi sekiz gün süreyle devam edilir. Ancak, hastalığın bir böcek vektör tarafından taşındığı durumda, yetkili otorite önlemlerin süresini belirler ve muhtemel nöbetçi hayvan uygulaması için hükümleri koyar. Yetkili otorite böyle bir durumda almış oldukları önlemleri Bakanlığa derhal bildirir.

Hayvanların bir işletmeden çıkarılması

MADDE 16 – (1) Yetkili otorite 14 ve 15 inci maddelerin birinci fıkralarının (ç) bentlerinde belirtilen yasakların, ilave hastalık vakalarının çıkması nedeniyle otuz günden fazla süreyle uygulanması ve bunun sonucunda, hayvanların muhafazasında sorunların yaşanması halinde, hayvan sahibinin gerekçeli başvurusunu müteakip aşağıda belirtilen şartlar altında koruma ve gözetim bölgesindeki hayvanların işletmeden çıkarılmasına izin verir.

a) Resmi veteriner hekim tarafından gerekçeli başvurunun gerekçesinin doğrulanmış olması,

b) İşletmedeki tüm hayvanların muayenesinin yapılması,

c) Taşınacak hayvanların klinik muayenesinin yapılması ve sonuçlarının negatif olması,

ç) Her bir hayvanın, Bakanlıkça belirlenen bir yöntem ile kimliklendirilmiş ve kayıt altına alınmış olması,

d) Varış işletmesinin, ya koruma bölgesi ya da gözetim bölgesi içinde yer alması.

(2) Bu taşıma boyunca hastalık etkeninin yayılma riskini önlemek için, özellikle taşımadan sonra kamyonların temizlenmesi ve dezenfekte edilmesi yoluyla, gerekli tüm önlemler alınır.

Koruma ve gözetim bölgesi uygulamalarının duyurusu

MADDE 17 – (1) Yetkili otorite, koruma ve gözetim bölgesinde oturan kişileri, yürürlükteki kısıtlamalardan haberdar etmek için tüm önlemlerin alınmasını ve bu önlemlerin uygun şekilde uygulanması için gerekli tüm düzenlemelerin yapılmasını sağlar.

İstisnaların uygulanması

MADDE 18 – (1) Ek 1'de sıralanan hastalıkların kontrolü ve eradikasyonuna ilişkin özel hükümler için bu Yönetmelikte ortaya konulan genel hükümlerden istisnaların uygulanması;

a) Domuz veziküler hastalığı için sekizinci bölümde yer alan istisnalar,

b) Ek 1'de sıralanan diğer hastalıkların her biri için ise Bakanlıkça gerekli görülen istisnalar, çerçevesinde yapılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Temizlik ve Dezenfeksiyon

Temizlik ve dezenfeksiyon

MADDE 19 – (1) Yetkili otorite tarafından; temizlik ve dezenfeksiyon için aşağıdaki önlemler alınır.

a) Dezenfeksiyonda kullanılacak dezenfektanlar ve konsantrasyonları yetkili otorite tarafından belirlenir.

b) Temizleme, dezenfeksiyon ve haşereden arındırma işlemleri, resmi gözetim altında resmi veteriner hekim

tarafından verilen talimata uygun ve hastalık etkeninin yayılma ve hayatta kalma riskini elimine edecek şekilde yürütülür.

c) Bu fıkranın (b) bendindeki işlemlerin tamamlanması üzerine resmi veteriner hekim, önlemlerin uygun şekilde yürütülmesini ve hastalığa duyarlı hayvanların tekrar getirilmesinden önce söz konusu hastalığın tamamen söndürülmesini temin etmek için yirmibir günden az olmayan uygun bir sürenin geçmiş olmasını sağlar.

(2) Enfekte olmuş bir işletmeyi temizleme ve dezenfekte etmek amacıyla;

a) Domuz veziküler hastalığı için sekizinci bölümde yer alan prosedür çerçevesinde,

b) Ek 1'de sıralanan diğer hastalıkların her biri için ise Bakanlıkça hazırlanan prosedürler çerçevesinde uygulama yapılır.

ALTINCI BÖLÜM

Laboratuvarlar ve Ulusal Referans Laboratuvarları

Ulusal referans laboratuvarlarının belirlenmesi

MADDE 20 – (1) Ulusal referans laboratuvarları Bakanlıkça belirlenir. Bakanlıkça belirleme yapılırken, laboratuvarların salgın sırasında daima ve özellikle söz konusu hastalık ilk ortaya çıktığı zaman, virüsün tipi, alt tipi ve varyantını gösterebilen, bölgesel teşhis laboratuvarlarında elde edilen sonuçların teyit edilmesini sağlayan ve uzman personele sahip olan laboratuvarlar olması nitelikleri aranır.

Ulusal referans laboratuvarlarının görev ve fonksiyonları

MADDE 21 – (1) İlgili hastalıkların her biri için belirlenen ulusal referans laboratuvarlarının görev ve fonksiyonları aşağıdaki şekildedir.

a) Ulusal referans laboratuvarı, ilgili hastalığın varlığını saptamada ve virüs izolatlarının genetik tip tayininde kullanılan laboratuvar testlerinin teşhis kılavuzu çerçevesinde yapılmasını sağlamaktan sorumludur. Bu amaçla, uluslararası referans laboratuvarı veya diğer ulusal laboratuvarlarla özel anlaşmalar yapar.

b) Ulusal referans laboratuvarı, ülkedeki ilgili hastalık laboratuvarlarındaki standartları ve teşhis metodlarını koordine etmekle yükümlüdür. Bu amaçla;

1) Ulusal laboratuvarlara diagnostik reagent sağlar.

2) Ülkede hastalığın teşhisinde kullanılan tüm diagnostik reagentlerin kullanımı ile ilgili metod birliğini sağlar. Diagnostik reagentlere sahip özel laboratuvarların işleyişlerini denetler.

3) Periyodik olarak teşhis prosedürleri için karşılaştırmalı testler düzenler.

4) Ülkede saptanan mihraklardan virüs izolatlarını sağlar.

5) Ülke içinde kullanılan teşhis yöntemleri ve yapılan testlerin sonuçları üzerinde verileri ve bilgileri toplar ve birleştirir.

6) Moleküler epidemiyoloji çalışmaları organize eder ve uygular, gelişmiş metodlar kullanarak saha izolatlarının karakterizasyonunu sağlar.

7) Hızlı ayırt edici teşhis sağlamak için hastalık virüsü ve diğer ilgili virüsler hakkında uzmanlığını muhafaza eder.

8) Hastalığın eradikasyonu ve kontrol etmede kullanılan aşı ve/veya immünoloji ürünlerini hazırlar ve kullanımı hakkında eksiksiz bilgi edinir.

c) Dünya genelinde ilgili hastalığın gözetimi, salgın durumu ve önlenmesindeki gelişmeleri takip eder.

ç) Bölge enstitülerinde yapılan teşhisleri teyit eder, karakterizasyon ve salgın etütleri için izolatları olarak, ülke içinde çıkan ilgili hastalığın ortaya çıkışlarının teşhisinde aktif olarak görev alır.

d) Ülke genelinde diagnostik tekniklerinin uyumlaştırılması amacıyla laboratuvar teşhisinde uzmanların eğitimi veya tekrar eğitimi sağlar.

e) Ulusal referans laboratuvarları, bu Yönetmelik kapsamındaki hastalıklar konusunda Dünya Hayvan Sağlığı Teşkilatı OIE referans laboratuvarlarıyla işbirliği yapar.

YEDİNCİ BÖLÜM

Aşılama

Aşılama

MADDE 22 – (1) Ek 1'de sıralanan hastalıklara karşı aşılama, aşağıdaki hükümlere uygun olarak, yalnızca hastalık çıktığında alınan önlemleri desteklemek amacıyla yapılır.

a) Bakanlık, kontrol önlemlerine bir ilave olarak aşılamaı uygulamaya koyma kararı alabilir.

b) Uygulama kararı aşağıdaki kriterlere göre alınır.

1) Etkilenen bölgede bulunan ilgili hayvan türlerinin konsantrasyonu,

2) Kullanılan her aşının özellikleri ve bileşimi,

3) Aşıların dağıtım, depolama ve kullanımının gözetimi için prosedürler,

4) Aşı yapılacak veya yapılması gereken hayvanların türleri ve yaşı,

5) Aşılamanın yapılabileceği veya yapılması gerektiği bölgeler,

6) Aşılama kampanyasının süresi.

(2) Bu maddenin birinci fıkrasında belirtilen durumda;

a) Şüpheli işletmelerde hastalığa duyarlı hayvanların aşılama veya tekrar aşılama yasaklanır.

b) Hiper-immun serum enjeksiyonu yasaklanır.

(3) Aşılamanın uygulanması durumunda;

a) Aşılama tüm hayvanlar Bakanlık tarafından belirlenen bir yöntemle uygun olarak açık ve okunaklı bir şekilde kimliklendirilir ve kayıt edilir.

b) Aşılama tüm hayvanlar, acil kesim için yetkili otorite tarafından belirlenen bir mezbahaya gönderilmedikçe aşılama bölgesi içinde kalır. Hayvanların bir mezbahaya gönderilmesi durumunda hayvanların taşınmasına, yalnızca resmi veteriner hekimin işletmedeki duyarlı hayvanları muayene etmesi ve hiç birinin enfekte olduğundan kuşulanılmadığını teyit etmesinden sonra izin verir.

(4) Aşılama işlemleri tamamlandığında, hastalığa duyarlı hayvanların aşılama bölgesinden hareket etmelerine yetkili otorite tarafından belirlenen bir süre sonra, yetkili otorite tarafından izin verilir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Domuzların Veziküler Hastalığını Kontrol Etmek İçin Özel Önlemler

Hastalığın tanımı ve varlığının teyidi

MADDE 23 – (1) Domuz veziküler hastalığı, klinik olarak şap hastalığından ayırt edilemeyen, burun, dudaklar, dil üzerinde ve parmakların koroner bantlarında keseciklere neden olan, şiddet bakımından büyük ölçüde farklılık gösteren, klinik lezyonlarla kendini göstermeksizin bir domuz sürüsünü enfekte edebilen ve azami kuluçka dönemi yirmisekiz gün olan bir domuz hastalığıdır.

(2) Domuzların veziküler hastalığı şüphesi veya hastalık varlığı tespit edilen vakalar, hastalığı bildirmekle yükümlü olan kişiler tarafından derhal yetkili otoritelere, yetkili otoriteler tarafından da Bakanlığa bildirilir.

(3) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (ç) bendinde ifade edilen hastalık teyidinden farklı olarak, hastalığın varlığı aşağıdaki koşullarda teyit edilir.

a) Domuz veziküler hastalık virüsünün domuzlardan veya çevreden izole edildiği işletmelerde,

b) Domuz veziküler hastalığı için seropozitif olan domuzları içeren işletmelerdeki bu domuzlar veya işletmedeki diğer domuzlarda hastalığa özgü lezyonların görülmesi durumunda,

c) Hastalığın klinik işaretlerini gösteren veya seropozitif olan domuzları içeren işletmelerde teyit edilen hastalık ile doğrudan epidemiyolojik bir bağlantının varlığı durumunda,

ç) Seropozitif domuzların tespit edildiği diğer sürülerde, yetkili otorite, hastalığın varlığını teyit etmeden önce, özellikle örnek almalar arasında en az yirmisekiz günlük bir aralık ile tekrar örnek alarak ve tekrar test ederek ilave araştırmalar yapar. 6 ncı maddede belirtilen şüpheli işletmelerde alınacak önlemler, bu tür araştırmalar tamamlanıncaya kadar devam eder. Eğer müteakip araştırmalar, domuzların hala seropozitif olmasına rağmen, hastalığın klinik belirtilerini göstermezse, bu durumda yetkili otorite, test edilen domuzların kendi gözetimi altında öldürülmesini ve imha edilmesini veya ülke içinde belirlemiş olduğu bir mezbahada kendi gözetimi altında kesilmesini sağlar. Yetkili otorite, mezbahaya varan domuzların, diğer domuzlardan ayrı tutulmasını ve kesilmesini, etlerinin uygun şartlarda ülke içi pazarda kullanılmasını sağlar.

Koruma bölgesi

MADDE 24 – (1) Koruma bölgesinin büyüklüğü, 13 üncü maddede tanımlandığı şekilde olur.

(2) Domuz veziküler hastalığı durumunda 14 üncü maddedeki önlemlerin yerine aşağıdaki önlemler uygulanır.

a) Bölge içindeki, hastalığa duyarlı türden hayvanların bulunduğu tüm işletmeler belirlenir.

b) Hastalığa duyarlı türden hayvanların bulunduğu işletmelere periyodik ziyaretler yapılır. Bu işletmelerdeki hayvanlara klinik muayene yapılır, gerekirse laboratuvar incelemesi için örnekler alınır. Ziyaretlerin sıklığı, daha büyük risk taşıyan işletmelerde hayvan salgın hastalığının ağırlığına orantılı olmak üzere, ziyaret ve bulguların kaydı tutulur.

c) İşletmelerin servis yolları hariç olmak üzere, kamuya ait yollarda hastalığa duyarlı hayvanların hareketi ve taşınması yasaklanır, ancak yetkili otorite karayolu veya demiryolu ile bu bölgede hiç durmadan ve yüklemeye yapmadan yapılacak transit geçişler için istisna verir.

ç) Ancak, koruma bölgesinin dışından gelen ve o bölgede bulunan bir mezbahaya gitmekte olan kesimlik domuzlar için bir muafiyet tanınır.

d) Koruma bölgesinde, domuzları veya diğer çiftlik hayvanlarını veya kirlenmiş olabilecek yem, gübre, sulu gübre vs. malzemeyi taşımak için kullanılan kamyonlar ve diğer araçlar ve ekipman, yetkili otorite tarafından ortaya konulan prosedürlere uygun olarak temizlenmeden ve dezenfekte edilmeden, koruma bölgesinde bulunan bir işletmeyi, koruma bölgesini veya bir mezbahayı terk edemez.

e) Domuzlar, 19 uncu maddede de ortaya konulduğu şekilde enfekte olmuş işletmelerin ilk temizleme ve dezenfeksiyonunun tamamlanmasından sonra yirmibir gün boyunca muhafaza edildikleri işletmeden çıkarılamazlar. Ancak yirmibir günden sonra anılan işletmeden domuzları çıkarmak için izin verilir.

f) Yetkili otorite, domuzların acil kesim için tercihen koruma ve gözetim bölgesi içinde belirlenen bir mezbahaya resmi gözetim altında doğrudan taşınmalarına aşağıdaki önlemlerin alınmasından sonra izin verir.

- 1) İşletmedeki tüm domuzların klinik muayenesi yapılır.
- 2) Kesime götürülecek olan domuzların da ayrıca klinik muayenesi yapılır.
- 3) Domuzlar, Bakanlık tarafından belirlenen bir yöntemle kimliklendirilip, kayıt altına alındıktan sonra sevkine izin verilir.
- 4) Domuzlar yetkili otorite tarafından mühürlenene araçlarla taşınır.
- 5) Mezbahadan sorumlu yetkili otorite, domuzların kesimhaneye gönderilme niyetinden haberdar edilir.
- 6) Mezbahaya vardıldıktan sonra domuzlar diğer domuzlardan ayrı olarak muhafaza edilir ve kesilir.
- 7) Domuzların taşınmasında kullanılan araç ve ekipman, mezbahayı terk etmeden önce temizlenir ve dezenfekte edilir.

8) Mezbahada yapılan kesim öncesi ve kesim sonrası muayenede, domuzların veziküler hastalığı virüsünün varlığına ilişkin belirtiler dikkate alınır. Ayrıca kesilen domuzların kanlarından istatistiksel açıdan sürüyü temsil edecek şekilde örnekler alınır. Domuzların veziküler hastalığının teyidinde yol açan bir pozitif sonuç bulunması durumunda, 26 ncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendindeki hükümler uygulanır.

g) Yetkili otorite, domuzların koruma bölgesi içindeki bir işletmeden diğer işletmelere gönderilmesine aşağıdaki önlemlerin alınmasından sonra istisna olarak izin verir.

- 1) İşletmedeki tüm domuzların muayenesi yapılır,
- 2) Taşınacak domuzların klinik muayenesi yapılır ve negatif sonuçlar alınır,
- 3) Her bir domuz Bakanlıkça belirlenen bir yöntemle göre kimliklendirilmiş ve kayıt altına alınmış olacaktır.

ğ) İkinci fıkranın (f) bendine göre kesilen domuzların taze eti Bakanlıkça belirlenen bir yöntemle işaretlenir, Bakanlıkça belirlenen bir kuruluşa taşıma araçları mühürlenerek gönderilir ve orada etin merkez iç sıcaklığı 70° olacak şekilde ısıtma işlemine tabi tutularak değerlendirilmesi sağlanır.

(3) Koruma bölgesindeki önlemlere, aşağıdaki uygulamalar yapılmaya kadar devam edilir.

a) 19 uncu maddesinde ortaya konulan temizlik ve dezenfeksiyon önlemleri uygulanacaktır.

b) Bölgedeki tüm işletmelere aşağıdaki uygulamalar yapılır.

1) Domuzların klinik muayenesi yapılır ve hastalığın varlığını gösteren belirtilerin olmadığı tespit edilir.

2) Domuzların istatistiksel bir örnekleme metodu ile serolojik muayenesi yapılır ve hastalığa karşı antikor bulunmadığı tespit edilir. Serolojik tarama programı, domuz veziküler hastalığının taşınması ve domuzların bakılma şeklini dikkate alınarak yapılır. Program, Bakanlık tarafından belirlenir. Klinik muayene ve örnekleme, enfekte olan işletmede ilk temizleme ve dezenfeksiyon önlemlerinin tamamlanmasından sonra yirmisekiz gün geçmeden yapılmaz.

(4) Bu maddenin 3 üncü fıkrasında belirtilen periyodun sona ermesi üzerine, gözetim bölgesine uygulanan kurallar koruma bölgesine de uygulanır.

(5) İkinci fıkranın (d) bendinde belirtilen yasakların, ilave hastalık vakalarının çıkması nedeniyle otuz günden fazla süreyle uygulanması ve bunun sonucunda, hayvanların muhafazasında sorunların yaşanması halinde, hayvan sahibinin gerekçeli başvurusunu müteakip aşağıda belirtilen şartlar altında koruma ve gözetim bölgesindeki hayvanların işletmeden çıkarılmasına izin verir.

Gözetim bölgesi

MADDE 25 – (1) Gözetim bölgesinin büyüklüğü, 13 üncü maddede belirtilen şekilde olur.

(2) Domuzların veziküler hastalığı durumunda, 15 inci maddedeki önlemlerin yerine aşağıdaki önlemler uygulanır.

a) Bölge içindeki, hastalığa duyarlı türden hayvanlara sahip tüm işletmeler belirlenir.

b) Domuzların, gözetim bölgesindeki bir işletmeden doğrudan bir mezbahaya hareketi dışında kalan hareketine aşağıdaki şartlarda yetkili otorite tarafından izin verilir.

1) Hareketten önceki yirmibir günde o işletmeye hiçbir domuz taşınmamış olduğu tespit edilir.

2) Hayvanların sahibi veya sorumlusu tarafından tüm domuz hareketlerinin kayıt altına alındığı tespit edilir.

c) Yetkili otorite, gözetim bölgesinden domuzların hareketine aşağıdaki şartların yerine getirilmesinden sonra izin verir.

1) İşletmedeki tüm domuzlar hareketten kırksekiz saat önce muayene edilir.

2) Taşınacak domuzlar hareketten kırksekiz saat önce klinik olarak muayene edilir ve sonuçların negatif olduğu tespit edilir.

3) Taşınacak domuzların hareketten ondört gün önce istatistiksel bir örnekleme metodu ile serolojik muayenesi yapılmış ve hastalığa karşı antikorların bulunmamış olması gerekmektedir. Ancak, kesimlik domuzlarda serolojik muayene, yetkili otorite tarafından belirlenen varış mezbahasında alınan kan örnekleri üzerinde yapılabilir. Domuzların veziküler hastalık varlığını teyit eden pozitif sonuçların çıkması durumunda 26 ncı maddenin birinci fıkrasının (c) bendindeki hükümler uygulanır.

4) Her bir domuz Bakanlıkça belirlenen bir yöntemle göre kimliklendirilip, kayıt altına alındıktan sonra sevkine izin verilir.

5) Domuzların taşınmasında kullanılan araç ve ekipman, mezbahayı terk etmeden önce temizlenir ve dezenfekte edilir.

c) Gözetim bölgesinde, domuzları veya diğer çiftlik hayvanlarını veya kirlenmiş olabilecek malzemeyi taşımak için kullanılan kamyonlar, diğer araçlar ve ekipman, yetkili oto tarafından belirlenen prosedürlere uygun olarak temizlenmeden ve dezenfekte edilmeden, bölgeyi terk edemez.

(3) Gözetim bölgesinin büyüklüğü, 13 üncü maddenin ikinci fıkrasında ortaya konulan hükümlere uygun olarak değiştirilir.

(4) Gözetim bölgesindeki önlemlere, aşağıdakiler yapıncaya kadar devam edilir.

a) 19 uncu maddede ortaya konulan temizlik ve dezenfeksiyon önlemleri uygulanır,

b) Koruma bölgesinde gerekli tüm önlemlerin alındığı tespit edilinceye kadar devam edilir.

Genel ve ortak önlemler

MADDE 26 – (1) Domuzların veziküler hastalığında aşağıdaki ilave önlemler uygulanır.

a) Hastalığın varlığı resmi olarak teyit edildiği zaman, 6 ncı maddenin ikinci fıkrası ve 8 inci maddede ortaya konulan önlemlere ilaveten, hastalığın işletmeye muhtemel girişi ile resmi önlemlerin uygulamaya konulması arasındaki periyod boyunca kesilen etlerin, mümkün olan hallerde takip edilmesi ve hastalık virüsünün yayılma riskini önleyecek şekilde resmi gözetim altında imha edilmesi sağlanır.

b) Resmi veteriner hekim, kişi, hayvan veya araç hareketi sonucunda veya başka bir şekilde herhangi bir işletmede bulunan domuzlara bulaşma olduğundan kuşkulanırsa, işletmedeki domuzlar, aşağıdaki uygulamalar yapıncaya kadar 12 nci maddedeki hareket kısıtlamaları altında kalır.

1) Domuzların klinik muayenesi yapılır ve sonuçların negatif olduğu tespit edilir.

2) Domuzların istatistiksel bir örnekleme metoduna dayanarak serolojik muayenesi yapılır ve hastalığa karşı antikor bulunmadığı tespit edilir. Söz konusu klinik ve serolojik muayene, kişi, hayvan veya araçların hareketi sonucunda ve başka bir şekilde mekânın muhtemel bulaşmasından sonra yirmisekiz gün geçmedikçe yapılmaz.

c) Bir mezbahada hastalığın varlığı teyit edilirse, yetkili otorite şunları sağlar.

1) Mezbahadaki tüm domuzlar gecikmeksizin kesilir.

2) Enfekte olmuş ve bulaşmış domuzların bedenleri ve sakatları, hastalık virüsünün yayılması riskini önleyecek şekilde resmi gözetim altında imha edilir.

3) Bina, ekipmanlar ve araçların temizlik ve dezenfeksiyonu, yetkili otorite tarafından ortaya konulan talimata uygun olarak resmi veteriner hekim gözetiminde yapılır.

4) 11 inci maddeye uygun olarak bir epidemiyolojik araştırma yapılır.

5) Temizlik ve dezenfeksiyon işlemlerin tamamlanmasından sonra en az yirmidört saat süreyle kesim için hiçbir domuz mezbahaya sokulmaz.

Enfekte işletmelerin temizlik ve dezenfeksiyonu

MADDE 27 – (1) 19 uncu maddede ortaya konulan temizlik ve dezenfeksiyon önlemlerine ilaveten, aşağıdaki önlemler de uygulanır.

a) İlk temizlik ve dezenfeksiyon prosedürü

1) Domuzların karkasları çıkarılır çıkarılmaz, domuzların barındırıldığı mekân bölümleri ve kesim esnasında bulaşmış olabilecek diğer mekân bölümleri, yetkili otorite tarafından belirlenen bir dezenfektan ile, hastalık için uygun konsantrasyonda spreylenir. Dezenfektanın en az yirmidört saat boyunca yüzeyde kalması sağlanır.

2) Kesim esnasında saçılmış olabilecek dokular veya kan dikkatlice toplanır ve hayvan karkaslarıyla birlikte atılır. Kesim, daima geçirgen olmayan bir yüzeyde yapılır.

b) İlave temizlik ve dezenfeksiyon prosedürü

1) Tüm gübre, altlık, bulaşık yem binalardan çıkarılır, yığın haline getirilir ve yetkili otorite tarafından belirlenen dezenfektan ile dezenfekte edilir. Sulu gübre, virüsü öldürmek için uygun bir yöntemle muamele edilir.

2) Tüm portatif tesisat mekândan sökülür ve ayrı olarak temizlenerek, dezenfekte edilir.

3) Gres ve diğer kirler, yüzeyleri degresleme ajanı ile ıslatmak suretiyle yüzeylerden sökülür ve basınçlı su ile yıkanır.

4) Dezenfektan bir kez daha tüm yüzeylere spreylenmek suretiyle uygulanır.

5) Sızdırmazlığı sağlanabilen odalar gazla dezenfekte edilir.

6) Resmi veteriner hekimin muayenesi sonrasında hasarlı tabanlara, duvarlara vs. tamirler yapılır.

7) Tamamlanmış tamirlerin tatminkâr yapıldığını görmek için kontrol yapılır.

8) Yanabilir malzemeden tamamen arınmış olan mekân bölümleri, alev tabancası kullanılarak sıcak muamele tabi tutulur.

9) Tüm yüzeyler 12,5'ten daha büyük pH değerine sahip bir alkali dezenfektan veya izin verilen başka bir dezenfektanla, dezenfekte edilir. Dezenfeksiyona kırksekiz saat sonra tekrar yapılır.

c) Nihai temizleme ve dezenfeksiyon prosedürü çerçevesinde, alev tabancası veya alkali dezenfektan ile muamele 14 gün sonra tekrarlanır.

Enfekte işletmelere yeniden hayvan konulması

MADDE 28 – (1) 8 inci maddenin dördüncü fıkrasında ortaya konulan önlemlere ilaveten, aşağıdaki önlemler uygulanır.

a) Yeniden hayvan koyma, mekânın ilk tam dezenfeksiyonunun, yani temizleme ve dezenfeksiyon prosedürünün, tamamlanmasından sonra dört hafta geçmeden yapılmaz.

b) Domuzların enfekte işletmeye yeniden konulmasında, işletmede uygulanan çiftçilik türünü dikkate alarak aşağıdaki prosedürlerden birine uygunluğu sağlanır.

1) Açık hava domuz işletmelerinde, hayvanları yeniden koyma, hastalık virüsüne karşı antikorların varlığı kontrol edilen ve negatif bulunan sınırlı sayıda nöbetçi domuz yavrusu ile başlar. Nöbetçi domuz yavruları, yetkili otoritenin şartlarına uygun olarak, enfekte olmuş işletmenin her bir yerine temas edecekleri şekilde yerleştirilir. İşletmeye yerleştirildikten yirmisekiz gün sonra klinik muayeneye tabi tutulur ve serolojik testler için örnekler alınır. Domuz yavrularının hiçbiri Domuz veziküler hastalığının klinik belirtilerini göstermiyor veya hastalığın virüsüne karşı antikor geliştirmemiş ise, tam olarak yeniden hayvanlar konulur.

2) Domuz veziküler hastalığı nedeniyle kısıtlanmış alanların dışında bulunan işletmelerden getirilen ve seronegatif olan tüm domuzlar sekiz günlük bir periyot içinde işletmeye gelir. Son domuzların gelişinden sonra altmış günlük bir süre için hiçbir domuz işletmeden ayrılmaz. Tekrar nüfuslandırılmış sürü, yetkili otoritenin şartlarına uygun olarak klinik ve serolojik muayeneye tabi tutulur. Bu muayene en erken, son domuzların gelişinden yirmisekiz gün sonra yapılabilir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kontroller, Acil Eylem Planı

Kontroller

MADDE 29 – (1) Bakanlık, bu Yönetmeliğin bir örnek olarak uygulanması için hayvan sağlığı ve refahına uygun olarak il/ilçe müdürlükleri ile resmi ve özel laboratuvarların çalışmalarını yerinde incelemek üzere gerekli kontrolleri yapar.

Acil eylem planı

MADDE 30 – (1) Bakanlık, acil eylem planı ile ilgili aşağıdaki uygulamaları yapar.

a) Herhangi bir salgın durumunda uygulanacak ulusal önlemleri özelleştiren ve bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan kriterlere uygun olarak acil eylem planı hazırlar.

b) Acil eylem planı, salgının hızlı ve etkili bir şekilde eradikasyonu için gereken olanaklara, ekipmana, personele ve diğer tüm materyallere ulaşılmasını sağlar.

(2) Acil eylem planları en azından aşağıdaki kriterlere uygun olarak hazırlanır:

a) İlgili hastalıkların kontrol ölçülerini koordine edecek ulusal düzeyde bir kriz merkezi kurulur.

b) Hastalık kontrol ölçülerini yerel düzeyde koordine etmek için uygun olanaklara sahip yerel hastalık kontrol merkezlerinin bir listesi oluşturulur.

c) Kontrol önlemlerinde görev alan personelin yetenekleri, sorumlulukları ve kendileri hakkında detaylı bilgi verilir.

ç) Her bir yerel hastalık kontrol merkezi ile doğrudan veya dolaylı olarak salgında yer alan kişiler ve kuruluşlar arasında hızlı bir iletişim sağlanır.

d) Hastalık kontrol önlemlerini etkili olarak gerçekleştirmek için yeterli ekipman ve materyal bulundurulur.

e) Enfeksiyon veya kontaminasyondan şüphelenilmesi veya tespit edilmesi durumunda yapılacaklar hakkında, karkasların önerilen şekilde imhasını da içeren detaylı talimatlar bulundurulur.

f) Saha ve uygulama prosedürlerinde kişisel gelişim sağlamak için eğitim programları oluşturulur.

g) Teşhis laboratuvarlarıotopsi yapacak şekilde düzenlenir. Serolojik ve histolojik muayeneleri yapabilecek kapasitede olması ve hızlı teşhis yapacak alt yapıya sahip olması sağlanır. Örneklerin hızlı taşınması için düzenlemeler yapılır. Acil eylem planı aynı zamanda laboratuvarın teşhis kapasitesini ve salgın hastalıkla başa çıkabilecek kaynakların durumunu da belirlemiş şekilde bilgileri içerir.

ğ) Acil aşılama başvurma halinde gerekli olabileceği tahmin edilen aşı miktarı hakkında ayrıntılı bilgiyi içerir.

h) Acil eylem planlarının uygulanması için gerekli kanuni tedbirlerin uygulanmasını sağlamak için düzenlemeler yapılır.

ONUNCU BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

İtlaf uygulamaları

MADDE 31 – (1) Bu Yönetmelikteki hastalıklardan birine, yakalanmış ya da şüpheli hayvanların itlaf edilmelerine dair hükümler Bakanlıkça belirlenen yerlerde uygulanır.

Yürürlük

MADDE 32 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 33 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.

İHBARI MECBURİ HASTALIKLARDAN BAZILARI ve İNKUBASYON PERİYODLARI

HASTALIK ADI	İNKUBASYON PERİYODU
Sığır Vebası	21 gün
Koyun ve Keçi Vebası (PPR)	21 gün
Domuzların Veziküler Hastalığı	28 gün
Mavi Dil Hastalığı	40 gün
Geyiklerin Epizootik Hemorajik Hastalığı (EHD)	40 gün
Koyun ve Keçi çiçeği	21 gün
Veziküler Stomatitis	21 gün
Afrika Domuz Vebası	40 gün
Rift Vadisi Humması	30 gün
Sığırların Nodüler Ekzantemi (Lumpy Skin)	28 gün
Klasik Domuz Vebası	28 gün